

BAE'NİN LİBYA'DAKİ ANGAJMANLARI

“

2011 yılında Muammer Kaddafi'nin ölümü sonrası Libya'da şiddetlenen iç savaş ortamında darbeci General Halife Hafter, 2014 sonrasında BAE'nin karşı-devrim politikasının son temsilcisi olarak konumlanmaktadır.

”

Gökhan Ereli

Araştırma Asistanı, ORSAM

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Ortadoğu'da karşı-devrim politikası ile birlikte halk hareketlerinin zemin kazanmasını engelleme yönünde gayret göstermiş ve halkın bütünü temsil etmekten uzak kesimler ile çıkar temelli ve “hiyerarşik” ilişkiler kurmak istemiştir. Mısır'da, Yemen'de, Libya'da, Suriye'de toplumsal ve siyasi süreçlerde aktif taraf olan BAE, 2018 yılından sonra Kuzey Afrika ülkelerindeki siyasi süreçlere ve askerî angajmanlara müdahil olmaya başlamıştır. BAE, Yemen'deki askerî varlı-

ğını 8 Haziran 2019 yılından itibaren azaltacağını açıklamış ve daha sonrasında 10 Şubat 2020 tarihinde Yemen'den askerî anlamda çekilse de güney vilayetlerdeki ayrılıkçı milislere verdiği desteği durdurmamış dolayısıyla BAE'nin Yemen'de nüfuzu devam etmiştir.

Körfez'de “tanker savaşları” sonrasında İran'ın ötekileştirilip izole edilme sürecinde ABD ve Suudi Arabistan ile benzer tutumu sergilemeyen BAE, dış politikasının yönünü tekrardan Kuzey Afrika'ya çevirmiştir. Bölgede Mısır, Libya,

Cezayir, Tunus, Fas ve Moritanya'daki siyasi, askerî ve toplumsal süreçler BAE'nin ilgisini çekmiş olsa da BAE liderliği Libya'ya özel bir önem atfetmektedir.

2011 yılında Muammer Kaddafi'nin ölümü sonrası Libya'da şiddetlenen iç savaş ortamında darbeci General Halife Hafter, 2014 sonrasında BAE'nin karşı-devrim politikasının son temsilcisi olarak konumlanmaktadır. BAE, demokratik olmayan hareketleri eğitip donatma, askerî diktatörlükler kurma ve siyasal İslam'a karşı topyekûn mücadele etme politikası izlemiştir. Bu çerçevede; Libya'da

Hafter'in yükselişinde, doğudan batıya toprak kazanmasında ve Hafter milislerini temsil eden sözcü Libya Ulusal Ordusu'nun kurulmasında mali, askerî ve siyasi desteğini bu gayrimeşru güçlerden esirgememiştir. Nitekim, 2020 yılının ilk aylarından itibaren BAE'nin Hafter milislerine destekleri rekor düzeylere ulaşmış; BAE liderliği bu anlamda sadece Hafter'e askerî teçhizat yardımı artırmak ile kalmamış, Hafter'e uluslararası anlamda meşruluk kazandıracağını düşündüğü siyasi çabalara da dış politika söylemleri aracılığıyla katkı sağlamıştır. Fakat görünen o ki, BAE'nin Hafter'e yönelik mali, askerî ve siyasi desteği, Hafter milislerinin gerek askerî ve jeopolitik an-

lamda gerekse uluslararası anlamda bir geri çekilme ve itibar kaybı yaşamasına engel olamamıştır.

Libya Halkı BAE'ye Tepkili

BAE'nin Libya'da askerî angajmanlarını gayrimeşru güçler lehine ve meşru hükümet aleyhine yoğunlaştırması, Libya halkından ve Libya'nın tek meşru yönetimi olan Ulusal Mutabakat Hükümeti'nden (UMH) gelen tepkilerin giderek yükselmesine sebep olmaktadır. UMH yetkilileri birçok defa BAE'ye bağlı askerî teçhizatların, mütecaviz hamleler sonucunda imha edildiğini ve BAE'nin söz konusu faaliyetlerini durdurması gerektiğini dile getirdiler. Son dönemde Libya Milli Eğitim Bakanı Muhammed Ammari Zayid, halihazırda meşru

Libya hükümeti nezdinde BAE'ye karşı verilen tep-

kilerin bir toplamı olarak BAE'yi "savaş içerisinde olan ve saldırgan bir devlet" olarak nitelemekten geri durmamıştır. Ayrıca Ammari Zayid, BAE'nin Libya'nın ulusal egemenliğini ihlal ederek Bingazi yakınlarında bir askerî üs kurduğunu (el-Hadim) ve gayrimeşru güçlere destek vererek Libya halkının çatışmalarda kayıplar vermesinde büyük pay sahibi olduğunu belirtmiştir. Bakan Zayid, BAE ile ilişkilerin kesilmesi için Libya hükümetine çağrıda bulunarak, ülke içerisinde BAE karşıtı tepkilerin kurumsallaşması sürecini de güçlendirmiştir.

Libya'da BAE'ye yönelik tepkiler, UMH yetkilileri ve halk ile sınırlı kalmış değildir. Ülke içerisinde dini otoriteler de BAE'nin Libya'daki hamleleri karşısında sessiz kalamamıştır. Nitekim, Libya Müftüsü Sadık el-Giryani, BAE'yi Libya'da halkın içerisinde kimselerin öldürülmesinden sorumlu tutmuştur. Müftü Sadık el-Giryani, ayrıca Türkiye ve Katar'ın Libya'da demokratik ve barışçıl çözüm çabalarının desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Paravan Şirketlerden Paralı Askerler Ağına

BAE 2020'nin ilk aylarından itibaren Libya'da Hafter güçlerine jet yakıtı, tahribat kapasitesi yüksek askerî mühimmat ve silah tedarik etmiştir. Bu durum, BM'nin Libya'daki çatışma ortamının daha da şiddetlenmemesi için 2011'de yürürlüğe koyduğu silah ambargosunun delinmesi anlamına gelmiştir. Fakat BAE, uluslararası örgütler ve uluslararası toplum nezdinde kabul gören teamüllerin ak-

Hafter'i silahlandırmak için servet harcayan BAE, Libya'da istediğini elde edemedi

Libya'da 2014'ten bu yana ülkenin doğusundaki gayrimişru silahlı güçlerin lideri Halife Hafter'i destekleyen Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Hafter'in başarısızlıklarına rağmen bu savaş için servet harcıyor

Hava radar takipçilerinin tespitine göre BAE, 12 Ocak-26 Şubat arasında Libya'ya yüzlerce kargo uçağıyla silah gönderdi

Hafter saflarında uzun süredir savaşan çok sayıda yabancı paralı savaşçının temini ve maaşlarının ödenmesini de BAE karşılıyor

BAE'NİN LIBYA'DA FINANSMANINI KARŞILADIĞI SİLAHLAR VE DİĞER MASRAFLAR
(ORTALAMA BİRİM FİYATI, DOLAR)

HAVA ARAÇLARI

- 25 MİLYON** BAE yapımı Yabhon SIHA'ları
- 2 MİLYON** Çin yapımı Wing Loong II SIHA'lar
- 100 BİN** Rus yapımı Orlan-10 SIHA'lar
- 15 MİLYON** Super Puma helikopterler
- 23 MİLYON** Fransız Mirage 2000-9 savaş uçağı
- Antonov An-26 ve İlyushin IL-76 nakliye uçakları
- Belarus üretimi savaş helikopterleri

MÜHİMMATLAR

- Çin yapımı Blue Arrow BA-7 füzeleri
- Çin yapımı GP6 roketleri
- ABD yapımı MIM-23 Hawk füzeleri

SAVUNMA SİSTEMLERİ VE ASKERİ ARAÇLAR

- 14,7 MİLYON** Rus yapımı Pantsir S-1 hava savunma sistemleri
- 145 BİN** BAE yapımı Nimr, Panthera, Spartan ve Tygra tipi zırhlı personel taşıyıcı araçlar

BAE'NİN FİNANSE ETTİĞİ YABANCI SAVAŞCI SAYISI

- 1400** Rus paralı asker
- 3000** Sudanlı "Cancavid" milisleri
- 700** Caddi silahlı isyancılar

DİĞER

- 11 bin Ton** Jet yakıtı
- Askeri üslerin onarılması ve kullanılması

BAE, Libya'ya paralı asker sevkiyatını gerçekleştirmektedir. Paralı askerler timinde yer alan *Steve Lodge* ve *Christian Durrant*'ın yanında, Opus Capital'in Yönetim Kurulu Başkanı *Amanda Perry*'nin avukatlarının aynı kişi olması, söz konusu kişiler ve şirketler arasında bir işbirliği olabileceğini doğrular niteliktedir. Hafter güçlerine paralı askerlerin yanında, üç adet Fransız SA-341 tipi muharip helikopter, iki adet 20 kişilik MRC1250 tipi bot BAE tarafından tedarik edilirken daha önceden Rusya'dan satın alından PANTSIR S-1 hava savunma sistemleri de gönderilmiştir. Çin'den satın alınan Wing Loong 2 dronelerinin ise hali hazırda Hafter güçlerine BAE tarafından temin edildiği ortaya çıkarılmıştır.

18 Mayıs 2020 tarihinde Vatiyye Askerî Hava Üssü'nün UMH güçlerince teslim alınması, Hafter güçlerinin bölgeden geri çekilmesine neden olmuştur. Vatiyye'nin UMH güçleri tarafından kontrol edilmesi gerek Hafter ve gerekse bölgesel/uluslararası destekçileri için jeopolitik kazanımlar ve askerî pozisyon açısından önemli bir kayba işaret etmiştir.

BAE'nin Askerî Desteği Hafter'e Yaramadı

18 Mayıs 2020 tarihinde Vatiyye Askerî Hava Üssü'nün UMH güçlerince teslim alınması, Hafter

sine eylemler gerçekleştirmeye devam etmiştir. Bu eylemlerden sonuncusu ise paravan şirketler aracılığıyla Libya'ya paralı askerlerinin konuşlandırılması olmuştur.

BAE'nin Libya'da paralı askerler aracılığıyla askerî açıdan üstünlük kurma çabasında olduğu, BM Güvenlik Konseyi Libya Yaptırım Konseyi'nin gizli raporunda ortaya konulmuştur. "Lancaster 6

DMCC", "Opus Capital Asset Limited FZE", "Fulcrum Holding", "Starlite Aviation", "Sovereign Charterers", "Blackwater Worlwide", "Frontier Services Group" şirketlerinin dahil olduğu Libya'ya paralı asker gönderme operasyonunda birçok ülkenin de adı geçmektedir. Ürdün'den Güney Afrika'ya, Gabon'dan Malta'ya, Kazakistan'dan İngiliz Virjin Adaları'na, Eritre'ye kadar birçok ülke üzerinden gerçekleştirilen operasyonlar sonucu

güçlerinin bölgeden geri çekilmesine neden olmuştur. Vatiyye'nin UMH güçleri tarafından kontrol edilmesi gerek Hafter ve gerekse bölgesel/uluslararası destekçileri için jeopolitik kazanımlar ve askerî pozisyon açısından önemli bir kayba işaret etmiştir. Söz konusu geri çekilme sonrasında, BAE'nin Dış İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Gargaş, yaptığı açıklamada savaşıran tarafları "kapsayıcı ateşkes ile birlikte siyasi müzakerelere ve diplomasiye" davet etmiştir. Bir yandan gayrimeşru güçlerin askerî kapasitesini illegal yollardan güçlendirmesi, BAE'nin; "diplomasi çağrısı", liderliğin söylemleri ve eylemleri arasında meydana gelen bir "tutarsızlık çatlağına" işaret etmektedir. Bunun yanında Hafter milislerinin yaşadığı yenilgi ve ardından gelen geri çekilme, diplomatik söylemler ile örtbas edilmeye çalışılmaktadır.

Nisan-Mayıs aylarında UMH'nın başlattığı taarruzlar çerçevesinde gayrimeşru güçlerin kontrolünde olan hava savunma sistemlerinin bir parçası olan Rus yapımı 9 adet PANTSIR S-1 yok edilirken, bölgede hava üstün-

lüğün UMH'ye geçmesi

hedeflenmiştir. 50 adet Rus yapımı PANTSIR S-1 hava savunma sistemi, 2009-2013 yılları arasında BAE tarafından, 800 milyon dolar karşılığında satın alınmış ve daha sonradan bu hava savunma sistemlerinin bir kısmı Libya'da Hafter güçlerine tedarik edilmiştir. PANTSIR, 40 kilometreye kadar değişen menziliyle karadan-havaya füze savunma sistemi olarak dik-kati çekmiştir.

Yüksek teknoloji ekipman ile BAE'nin Libya'da Hafter'e verdiği desteği gün geçtikçe artmasına rağmen Hafter güçlerinin zemin ve alan kaybetmesi, BAE'nin Libya politikasını daha agresif bir şekilde sürdürmesine de sebep olmuştur. Nisan 2019'dan itibaren Bingazi merkezli Hafter güçlerinin Trablus'u ele geçirme çabaları yoğunlaşmış ve Hafter kendisini Libya'nın tek lideri ilan etmiş olsa da söz konusu planlar, gerçeğe dönüştürülememiş ve Mayıs 2020'ye gelindiğinde Libya'da meşru güçlerin tekrar alan kazandığı bir ortama girilmiştir.

“

Son dönemde BAE; Libya, Doğu Akdeniz ve Levant jeopolitiğinde Türkiye'nin üstlendiği yapıcı rolü "diplomatik" görünmesine rağmen mesnetsiz ve temelsiz söylemleri ile hedef almaktan geri durmamıştır.

”

Askerî angajmanlarını karşı-devrim stratejisi çerçevesinde belirleyen BAE, Ortadoğu'da yoğun çatışmaların yaşandığı bölgelerdeki faaliyetlerini yoğunlaştırırken aynı zamanda ülke liderliği üzerindeki uluslararası tepkilerin de giderek artmasına yol açmaktadır. Son dönemde BAE; Libya, Doğu Akdeniz ve Levant jeopolitiğinde Türkiye'nin üstlendiği yapıcı rolü "diplomatik" görünmesine rağmen mesnetsiz ve temelsiz söylemleri ile hedef almaktan geri durmamıştır. Öncelikle Libya'daki siyasi ve barışçıl çözümü Türkiye'nin engellendiğini savunan, ardından Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerini hedef tahtasına oturtan BAE, uluslararası örgütler ve uluslararası toplum nezdindeki itibarını iyiden iyiye zedelemektedir. Gerek Suriye ve gerekse Yemen'deki faaliyetleri birçok kez kınanan BAE'nin son dönemdeki yıkıcı faaliyetleri, Libya ve Levant temelli gelişmelerde Türkiye'ye yönelttiği asılsız ithamları karşısında da Türk makamları tarafından net bir şekilde BAE'ye tekrardan hatırlatılmıştır. ■

